

Helsinki 18.1.2018

Sisäministeriölle

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi kolmansien maiden kansalaisten maahantulon ja oleskelun edellytyksistä tutkijoina, opiskelijoina, työharjoittelijoina ja vapaaehtoistyöntekijöinä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Sisäministeriön lausuntopyyntö 11.12.2017

Tieteentekijöiden liitto kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta, ja lausuu kunnioittaen seuraavaa.

Luonnoksen mukainen hallituksen esitys parantaa merkittävästi kolmansista maista tulevien tutkijoiden asemaa suomalaisessa tiedemaailmassa ja laajemminkin työelämässä, ja on siten vastaamassa niihin käytännön ongelmiin, joihin viimeisten vuosien aikana on toistuvasti törmätty. Esitys selkeyttää ja tunnistaa Tutkijoiden eurooppalaisen peruskirjan hengessä tieteellisiä jatkotutkintoja suorittavien aseman osaavana ja korkeasti koulutettuna kohderyhmänä heidän työmarkkinatilanteestaan huolimatta. Liitto pitää hyvänä, että tutkijan oleskelulupa myönnettäisiin jatkossa jatkuvana kahden vuoden ajaksi, ja että sama koskee myös tutkijan perheenjäseniä. Uudistus vähentää byrokratiaa, tutkijoille ja heidän perheelleen aiheutuvia kustannuksia, ja selkeästi parantaa kolmansista maista tulevien tutkijoiden tilannetta. Erillislain säätäminen asiasta on hyvin perusteltua.

Tieteentekijöiden liitto haluaa kiinnittää huomiota muutamiin kohtiin esityksessä, joita olisi syytä vielä tarkastella ennen hallituksen esityksen antamista eduskunnalle.

Tällä hetkellä yliopistoissa tieteellistä jatkotutkintoa tekevät ovat joko työsuhteessa tai suorittavat pääasiassa tohtorintutkintoaan opiskelijoina. Esityksen mukaan jatkossa kaikki yliopistolain (2009/558) 7§ mukaista tieteellistä tai taiteellista jatkotutkintoa suorittavat ovat tutkijoita, ja heitä kohdellaan tutkijoina oleskeluun liittyviä edellytyksiä selvittäessä. Tieteentekijöiden liitto pitää esitystä tältä osin hyvänä. Jatkotutkintoa suorittavat ovat nuoria tutkijoita, joilla on jo ylempi korkeakoulututkinto ja he tekevät päätyönään tutkimusta.

Koska tämänhetkinen tilanne on sekava, liitto esittää asian edelleen selkeyttämiseksi, että lakiehdotuksen 4 § Määritelmät kolmannessa momentissa "Opiskelijalla" korkeakoulututkinnon tasoa vielä täsmennetään seuraavasti (lihavointi):

3) *opiskelijalla* kolmannen maan kansalaista, joka on hyväksytty korkeakouluun ja jolle

on myönnetty oikeus päästä Euroopan unionin jäsenvaltion alueelle osallistumaan päätoimisesti kokopäiväiseen opinto-ohjelmaan, joka johtaa **joko alempaan tai ylempään** korkeakoulututkintoon, ja kolmannen maan kansalaista, joka on hyväksytty muuhun oppilaitokseen kuin korkeakouluun ja jolle on myönnetty oikeus osallistua opinto-ohjelmaan, joka johtaa ammattiin tai tutkintoon; kyseeseen voivat tulla myös tällaisiin koulutuksiin valmentavat opinnot tai pakollinen harjoittelujakso;

Tällä selkeytyksellä edelleen korostettaisiin sitä, että tieteellistä tai taiteellista jatkotutkintoa suorittavat eivät kuulu tähän kategoriaan ja ovat tutkijoita eivätkä suinkaan opiskelijoita.

Lakiehdotuksen pykälässä 5 säädetään oleskeluluvan yleisistä edellytyksistä. Sairausvakuutusta koskevaa kohtaa on syytä vielä selkeyttää, sillä tosiasiallisesti erillistä vakuutusyhtiön kautta hankittavaa sairausvakuutusta edellytetään ainoastaan niiltä, jotka eivät ole tulossa Suomeen tutkijan työsopimuksen turvin. Tutkijan työsuhteeseen vähintään neljäksi kuukaudeksi tulevien osalta *Laki asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta* toteaa heidän kuuluvan sosiaaliturvalainsäädännön pariin heti maahantulosta alkaen.

Kuudennessa pykälässä säädettäisiin tutkimusorganisaation kanssa tehtävästä sopimuksesta. Tältä osin on syytä miettiä tarkoin niitä käytänteitä, joita tieteellistä tai taiteellista jatkotutkintoa muuten kuin palkkatyösuhteessa olevien osalta noudatetaan. Käytännössä pykälän edellyttämä tutkimushankkeen tarkistaminen voi helposti tapahtua siinä yhteydessä, kun yliopisto tutkijan tekemän hakemuksen perusteella hyväksyy tämän suorittamaan tieteellistä tai taiteellista jatkotutkintoa johonkin tohtoriohjelmaan. Kun yliopisto ilmoittaa tutkijalle tämän tulleen hyväksytyksi tohtoriohjelmaan, samalla yliopisto lähettää hakijalle myös ao. 6 § mukaisen toimivaltaisen tahon yliopiston puolesta allekirjoittaman sopimuksen, jonka tiedot perustuvat tohtoriohjelmaan hakeutumisessa esitettyihin tietoihin. Tutkija allekirjoittaa sopimuksen ja palauttaa sen yliopistolle samalla kun ilmoittaa ottavansa tohtoriohjelmaan kuuluvan paikan vastaan.

Liiton näkemyksen mukaan on hyvä, että lakiluonnoksessa työnhakua varten annettavan oleskeluluvan pituus on 12 kuukautta, eikä direktiivin mahdollistama 9 kk.

Liiton näkemyksen mukaan mahdollinen ongelmakohta, joka kaippaa selkeyttämistä ainakin toimintaohjelmien tasolla, ellei säädöstason muutoksilla, liittyy 11 § mukaiseen oleskelulupaan. Kun kolmansista maista tuleva tutkija tai tutkintonsa suorittanut opiskelija työllistyy muualle kuin tutkimuksen alueelle tai aloittaa tutkijamäärityksen mukaiset tohtoriohjelma opinnot, hänen tulisi hakea uutta oleskelulupaa joko ulkomaalaislain mukaisen työnteon tai tutkimuksen perusteella. Etenkin ylemmän

korkeakoulututkinnon Suomessa suorittaneille kolmansien maiden kansalaisille oleskelulupatyypin muutos on merkityksellinen, sillä tutkijan oleskelulupa on esityksen mukaan jatkuva, kun taas opiskelijan oleskelulupa perustuva oleskelulupa (ja siihen perustuva työnhakua varten saatu jatkolupa) on aina tilapäinen. Tällä on merkityksensä pysyvään oleskelulupaan liittyvän aikamäärään laskemisessa. Vaikka 11 § puhutaankin vain oleskeluluvan myöntämisestä työnhakua ja yrittäjyyttä varten, ei pykälällä ole varmaankaan tarkoitusta estää niiden kolmansien maiden kansalaisten, jotka ovat suorittaneet ylemmän korkeakoulututkinnon Suomessa, hakeutumista tohtoriohjelmaan.

22 § todetaan tarvittavan tutkimusorganisaation kanssa tehty sopimus, jotta liikkuminen Suomeen olisi mahdollista. Luonnoksesta ei kuitenkaan käy ilmi, millaisesta sopimuksesta on kyse. Onko tarkoitus, että sopimus on samankaltainen kuin 6 § sopimus? Käytännön toiminnan kannalta asiaa olisi syytä selkeyttää.

Lausunnon valmistelun yhteydessä esiin nousseena muuna huomiona liitto haluaa tuoda esiin tarpeen päivittää *Lakia asumiseen perustuvan sosiaaliturvalainsäädännön soveltamisesta (1573/1993)*. Lain määritelmä kohdassa todetaan, että **5) tutkijalla henkilöä, joka suorittaa tohtorin tutkinnon jälkeistä tieteellistä tutkimusta**. Tämä määritelmä olisi syytä muuttaa vastaamaan lausuttavana olevan ehdotuksen mukaiseksi.

Petri Koikkalainen
Puheenjohtaja

Johanna Moisio
Toiminnanjohtaja